

FINANSPOLITISKA RÅDETS RAPPORT 2021

Finanspolitik av unik omfattning

De ekonomiskpolitiska åtgärder som vidtagits sedan coronakrisen bröt ut saknar motstycke. De har förhindrat en ekonomisk kollaps och därmed en dramatiskt ökad arbetslöshet. Ändå har många drabbats hårt ekonomiskt, särskilt företag i kontaktnära branscher och individer med tidsbegränsade anställningar. Arbetslösheten har stigit kraftigt bland lågutbildade och utrikes födda. Detta har förstärkt problem på arbetsmarknaden som funnits sedan länge.

I huvudsak ändamålsenlig omfattning och inriktning

Åtgärder togs efter omständigheterna skyndsamt fram för att stötta företag, individer, kommuner och regioner. Korttidsarbete, omställningsstöd, omsättningsstöd och anstånd med skattebetalningar är i huvudsak träffsäkra åtgärder, som har bidragit till att göra det möjligt att övervintra krisen. Förmånligare a-kassa har stöttat de som förlorat sitt arbete och minskat behovet av annat ekonomiskt stöd. Generella sänkningar av arbetsgivaravgifter är mindre träffsäkra och bör undvikas i framtiden. Generösa tillskott till kommunsektorn har gjort att vården kunnat möta pandemin samtidigt som sysselsättningen kunnat upprätthållas.

Kritik mot förändringar i stödets utformning och fördröjning

Återkommande ändringar i regelverken har skapat onödigt osäkerhet och försvårat för företag och individer att fatta välgrundade beslut. Långa handläggningstider och sena besked om regelverken har också skapat problem. Det är viktigt att stöden har självrisk. Det minskar överutnyttjandet och bidrar till att stöden naturligen fasas ut när de inte längre behövs. Stöden bör tas bort när efterfrågan har återvänt men utan att skapa onödigt utslagning i krisens slutskede.

Finanspolitiken är förenlig med ramverket

Ett av ramverkets syften är att staten ska ha resurser för att hantera kriser. Avvikelserna från överskottsmålet och de kraftiga höjningarna av utgiftstaken är godtagbara. Regeringen bedömer att ekonomin är i balans 2023 och rådet anser att överskottsmålet då bör nås. Om återhämtningen fördröjs finns utrymme för ytterligare åtgärder.

Oroande inslag i budgetprocessen

Regeringen borde ha redovisat en tydlig plan för återgång till överskottsmålet. Kravet på en plan finns i regelverket för att göra det möjligt att utvärdera och utkräva politiskt ansvar. Rådet ser också med tilltagande oro på att riksdagens samlade behandling av budgeten försvagas genom återkommande utskottsinitiativ. För tredje gången har denna ordning frångåtts, denna gång utan att kompensering finansiering anvisats. Riksdagens budgetprocess är en avgörande del i det finanspolitiska regelverk som tjänat Sverige väl.

Mer aktiv roll för finanspolitiken

Låga räntor fortsätter att begränsa penningpolitiken. Samtidigt är Riksbankens tillgångsköp förknippade med risker och förstärker finansiella obalanser. Mot denna bakgrund kan finanspolitiken behöva axla ett större ansvar för stabiliseringen av ekonomin än tidigare. Regeringen bör ta vara på erfarenheterna från nuvarande kris, utvärdera och förbereda en verktygslåda med finanspolitiska åtgärder.

Den offentligfinansiella ställningen bör inte försvagas

Låga räntor har använts som argument för ökad skuldsättning. Det är ingen självklar slutsats för stater, allra minst i små, starkt omvärldsberoende länder. Just coronakrisen är ett tydligt exempel på att omfattande offentliga resurser kan behövas för att säkra att hela samhället kan klara stora påfrestningar. Den kraftigt ökade privata skuldsättningen i Sverige och den historiskt höga offentliga skuldsättningen internationellt är några av de risker som idag motiverar försiktighet och talar för att den offentligfinansiella ställningen inte bör försvagas.

Ytterligare information

Rapporten *Svensk finanspolitik* överlämnas till regeringen i dag. Finanspolitiska rådet består av Lars Heikensten (ordförande), Lina Aldén (vice ordförande), Annette Alstadsæter, Mats Dillén, Åsa Hansson och Pär Österholm.

Kontakt

Vill du veta mer, kontakta rådets ordförande Lars Heikensten (tel. 070-584 22 58) eller kanslichef Göran Hjelm (tel. 08-453 59 88).

*Finanspolitiska rådet är en statlig myndighet som har regeringens uppdrag att granska om finanspolitiken möter sina grundläggande mål. Dessa inkluderar långsiktigt hållbara offentliga finanser, överskottsålet och utgiftstaket. Rådet ska även bedöma hur finanspolitikens inriktning förhåller sig till konjunkturutvecklingen och utvärdera regeringens prognoser för ekonomins utveckling samt redovisningen till riksdagen av de offentliga finanserna. Rådet får också bedöma om finanspolitiken ligger i linje med god långsiktigt uthållig tillväxt och långsiktigt hållbar hög sysselsättning, samt analysera effekterna av finanspolitiken på välfärdens fördelning på kort och lång sikt. En uppgift är också att granska tydligheten i de ekonomiska propositionerna samt kvaliteten i de underlag som regeringen baserar sina bedömningar på. Rådet ska även verka för en ökad offentlig diskussion i samhället om den ekonomiska politiken. Rapporten *Svensk finanspolitik* publiceras en gång per år.*